

ЗНАЧЕННЄВИЙ СИНКРЕТИЗМ ЗАЙМЕННИКОВО-СПІВВІДНОСНИХ СКЛАДНОПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ

Статтю присвячено дослідженню займенниково-співвідносних складнопідрядних речень як репрезентантів значеннєвого синкретизму. Описано їхні структурно-семантичні особливості, проаналізовано різновиди, з'ясовано чинники, що зумовлюють синкретизм, умотивовано логічність їх кваліфікації як синкретичних утворень. Обґрунтовано значеннєвий синкретизм складнопідрядних займенниково-співвідносних речень, суть якого полягає в поєднанні семантико-синтаксичних відношень складнопідрядних одного структурного типу – нерозчленованої структури. Виявлено чинники, що вможливають синкретизм аналізованих конструкцій: невідповідність форми змістові, зокрема невідповідність між компонентами структурних схем, що проектують і підтримують різні типи відношень; подвійні синтаксичні зв'язки. Виокремлено й проаналізовано такі різновиди синкретичних займенниково-співвідносних складнопідрядних речень: субстанційно-атрибутивні, часово-умовні, умовно-часові, об'єктно-цільові, об'єктно-причинні, об'єктно-часові, об'єктно-якісні, кількісно-порівняльні, якісно-порівняльні, атрибутивно-порівняльні, атрибутивно-кількісні, займенниково-співвідносні локативно-атрибутивні.

***Ключові слова:** синхронна перехідність, синкретизм, формальний синкретизм, значеннєвий синкретизм, формально-значеннєвий синкретизм, синкретичні займенниково-співвідносні складнопідрядні речення.*

Постановка проблеми. Складнопідрядним реченням властивий синкретизм форми, змісту та синкретизм форми і змісту водночас. На цій підставі диференціюємо типи, підтипи та різновиди синкретичних конструкцій, марковані формальним, значеннєвим і формально-значеннєвим синкретизмом.

До складних утворень, що демонструють значеннєвий синкретизм, належать речення, у яких поєднано семантико-синтаксичні відношення складнопідрядних одного структурного типу. Серед складнопідрядних нерозчленованої структури виокремлюємо синкретичні займенниково-співвідносні складнопідрядні речення. Дослідження таких синтаксичних одиниць вважаємо актуальним з огляду на потребу з'ясування їхнього статусу в системі складного речення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Синкретичні складнопідрядні речення перебували в колі наукових зацікавлень багатьох лінгвістів. Широкий спектр їх дослідження представлено в працях В. В. Бабайцевої [1; 2]. Складні конструкції з атрибутивно-з'ясувальним та атрибутивно-просторовим значенням були об'єктом вивчення в дисертації В. Г. Зарицької [3]. Зауваги про додаткові значеннєві відтінки в семантичних типах складних речень висловлено в нормативних граматиках і посібниках [4; 5; 6; 7; 8; 9 та ін.]. Загальну характеристику явищ синкретизму в сфері складнопідрядних речень запропонувала Р. О. Христіанінова [10].

Мета статті полягає в комплексному аналізі синкретичних займенниково-співвідносних складнопідрядних речень, що репрезентують значеннєвий синкретизм. Досягненню задекларованої мети сприятиме реалізація таких **завдань**: описати специфіку синкретичних займенниково-співвідносних складнопідрядних речень, проаналізувати їхні різновиди, умотивувати логічність їх кваліфікації як синкретичних утворень.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сфері займенниково-співвідносних складнопідрядних речень можливий формальний, значеннєвий і формально-значеннєвий синкретизм. Синкретизм змісту притаманний декільком різновидам таких речень.

1. Займенниково-співвідносні **субстанційно-атрибутивні** речення, підрядна частина яких пояснює особові займенники чи субстантивовані прикметники та числівники в головній частині, напр.: *Зазначу ^{що? яке?} **єдине**, ^{що? яке?} **що** Сонце Весні не зрадило навіть в зрадливому сні* (Б. Олійник); ***Єдине**, ^{що? яке?} **що** від нас ^{що? яке?} **іще** залежить, – принаймні вік прожити як належить* (Л. Костенко); *Він знав ^{що? яке?} **одне** – **що** десь там за лиманом тече ріка велика Борисфен* (Л. Костенко); ***Єдине** ^{що? яке?} **добре**, **що** вона [письменницька катастрофа] була не пов'язана з внутрішніми причинами* (С. Процюк).

Конструкції з опорними словами, вираженими займенниками *він, ви, всякий, кожний, ніхто, хтось, щось, дехто, хто-небудь* та ін., із деякими застереженнями зараховують до предметно-ототожнених речень [9, с. 273]. Речення, де в ролі співвідносного слова вжито субстантивовані прикметники *єдиний, перший, останній*, що набувають особового, предметного та подієвого значення, Р. О. Христіанінова кваліфікує як складнопідрядні із загальним субстанціальним значенням [10, с. 259]. Субстанційно-атрибутивну семантику дослідниця фіксує в катафоричних конструкціях симетричної структури, зокрема: 1) зі співвідносним займенниковим словом *такий*, займенниковими поєднаннями на зразок *хтось такий, все те, все інше, щось таке*, що проектує атрибутивну семантику підрядної частини, та сполучним словом *що* в різних відмінкових формах, яке є виразником субстанційної семантики; 2) зі співвідносним субстантивованим займенником *той* та сполучними словами *який, котрий, чий*, у яких сполучні слова підтримують первинне атрибутивне значення займенника *той*, унаслідок чого й виникають синкретичні субстанційно-атрибутивні відношення, на противагу складнопідрядним реченням із корелятивними парами *той – хто, той – що*, у яких сполучні слова підтримують набуту субстанціальну семантику означеного співвідносного слова [10, с. 299].

До займенниково-співвідносних субстанційно-атрибутивних складнопідрядних речень належать складні конструкції, побудовані за моделями *«такий, хтось такий, все те, все інше, щось таке, все... сполучне слово що; той... який, котрий, чий»*. Синкретизм цих речень спричинений невідповідністю між компонентами структурних схем, один із яких проектує атрибутивну семантику, а інший є виразником субстанційного значення або підтримує його як набуте. Напр.: *Ми ^{чого? якого?} **стільки** б **такого** ^{чого? якого?} **узнали**, **чого** ^{що? яке?} **це** не знаємо (...знаєм)* (Б. Олійник); *Пісня, віри і **все те добре**, ^{що? яке?} **що** робить поет, пішло в першу чергу від матері* (А. Малишко); *Що **це таке**? **Ортодоксальна віра** у справедливість **усього**, ^{чого? якого?} **що** робить радянський режим?* (С. Процюк); *Тобі казали про талант, малювали перспективи перебування в російській літературі, яка просто покликана по-месіанському «абсорбировать» **все талановите**, ^{що? яке?} **що** з'являється на периферії її велетенського організму* (С. Процюк); *Зринають у пам'яті імена тих людей і **те**, ^{що? яке?} **які** вони були із себе* (В. Захарченко); *А де ж **та**, ^{хто? яка?} **ради якої** ти збожеволів би, зустрівши її на своєму життєвім шляху, де **та**, ^{хто? яка?} **яку** ^{хто? яка?} **оспівав** би?* (О. Гончар).

Займенниково-співвідносні **часово-умовні** складнопідрядні речення побудовані за моделлю *тоді... коли*, напр.: ***Коли** мене снігами замете, **тоді** ^{коли? за якої умови?} **вже** часу матиму доволі* (Л. Костенко). Підтвердженням наявності обох обставинних значень слугують такі трансформації: **T₁**: ***Якщо** мене снігами замете, **тоді** ^{за якої умови?} **вже** часу матиму доволі*; **T₂**: ***Після того як** мене снігами замете, **тоді** ^{коли?} **вже** часу матиму доволі*; ***Потреби вищого рівня** ^{коли? за якої умови?} **стають** **потужним фактором поведінки людини тільки тоді**, **коли** **будуть** **задоволені потреби нижчого рівня*** (<http://knowledge.allbest.ru/marketing/>).

Р. О. Христіанінова кваліфікує конструкції моделі *тоді ...коли* як перехідні між катафоричними реченнями симетричної й асиметричної структури, а саме як темпорально-умовні, що є репрезентантами синхронної перехідності між різними

формально-синтаксичними типами складнопідрядних речень. На думку дослідниці, у головній частині «наявне співвідносне вказівне слово *тоді*, а підрядний компонент приєднаний сполучним засобом *коли*, який уможлиблює потрактування і як сполучного слова із часовою семантикою, і як умовного сполучника» [10, с. 298]. Серед адвербіальних прономінативно-співвідносних речень В. М. Ожоган виокремлює темпоральні, умовні та локативні. Речення *Коли в людини є народ, тоді вона уже людина* (Л. Костенко) дослідник зараховує до умовних [11, с. 162]. Погоджуємося з наявністю семантики умови в цій конструкції, однак констатуємо тут і часове значення, що засвідчує наявний у головній частині в ролі співвідносного вказівного слова прислівник часу *тоді*.

У складнопідрядних реченнях, побудованих за моделлю *тоді... якщо*, Р. О. Христіанінова фіксує синкретичні умовно-часові відношення, аргументуючи це тим, що «опорний займенник у головній частині акцентує часове значення, а сполучник підрядної частини – умовне, унаслідок чого й виникає складне умовно-часове відношення» [10, с. 300]. Нам імпонує така мотивація, тому названі конструкції зараховуємо до займенниково-співвідносних **умовно-часових** складнопідрядних речень, у яких переважає умовне значення, на відміну від речень моделі *тоді – коли*, де домінує часове значення, напр.: *Відставка наставника донецького «Шахтаря» Мірчі Луческу можлива лише тоді*,^{за якої умови? коли?} *якщо цього вимагатиме президент «гірників» Рінат Ахметов* (<http://gazeta.ua/articles/sport/>).

У головній частині займенниково-співвідносних **об'єктно-цільових** складнопідрядних речень нааявне співвідносне вказівне слово *те*, а підрядна частина приєднана сполучником *щоб*. Напр.: *На те коня кують*,^{на що? з якою метою?} *щоб не спотикався* (Нар. тв.); *На те й дорога*,^{на що? з якою метою?} *щоб іти* (Б. Олійник); *Вони віддають заради того*,^{заради чого? з якою метою?} *щоби віддавати* (Н. Гербіш); *Вікторія зуміла переконати Женика, що помирилася зі своїм батьком тільки заради того*,^{заради чого? з якою метою?} *щоб із його допомогою шукати вбивцю мамі* (Є. Кононенко); *Вона сидить отут, у цій малосімейці, вже такі довгі роки, [...] і не може, не має сили на те*,^{на що? навіщо?} *щоб випростатися на повен зріст!* (Л. Романчук); *...а лише неначе створене на те*,^{на що? із якою метою?} *щоб тільки сміятись...* (Іван Ле).

Можливе поєднання об'єктного, причинового та цільового семантико-синтаксичних відношень, напр.: *А все ж таки цілою вдачею бунтувався проти того*,^{проти чого? чому? з якою метою?} *щоб зрікатися свого, може, й найбільшого щастя...* (Б. Лепкий).

Складнопідрядні речення зі співвідносним словом у формі знахідного відмінка з прийменником *на* К. Г. Городенська зараховує до синкретичних конструкцій з'ясувально-цільової семантики зі співвідносним, семантично знівельованим займенниковим словом *те* в головній частині складнопідрядного речення займенниково-співвідносного типу несиметричної структури [12, с. 17, с. 289]. Р. О. Христіанінова уточнює це положення, зауважуючи, що синкретизм можливий не в усіх конструкціях із такою формою [10, с. 275].

Займенниково-співвідносні **об'єктно-причинові** речення синтезують значення зовнішньої несприятливої / сприятливої спонукальної причини або зовнішньої причини-відплати, винагороди, підстави, приводу та об'єктне відношення. У головній частині цих конструкцій нааявне співвідносне вказівне слово *те* у відмінковій чи прийменниково-відмінковій формі, а засобом зв'язку слугує сполучник *що*. Такі складнопідрядні речення побудовані за моделями: *тим... що*; *з тим... що*; *через те... що*; *у зв'язку з тим... що*, *з огляду на те... що*; *від того... що*; *унаслідок того... що*; *завдяки тому... що*; *залежно від того... що*; *з огляду на те... що*; *з того... що*; *за те... що*, напр.: *І рани Києва вже тим*^{чим? чому?} *були мої, що нам'ять їх береться болем досі* (С. Йовенко); *Істина і свобода прекрасні тим*,^{чим? чому?} *що все спрямоване за них і проти них однаково у них на службі* (В. Гюго, упорядник Л. П. Олексієнко); *Український хам тим*^{чим? чому?} *небезпечніший, що він, мов коройд, псує дерево мови зсередини* (Урок української, 2007, № 1); *Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні стурбована тим*,^{чим? чому?} *що громадська думка щодо ситуації на Донбасі часто формується за рахунок неправдивих чуток* (Дзеркало тижня,

23.06.2014); Він [Василь Стефаник] не тремтить над кожною редакторською правкою, але журиється **тим**,^{чим? чому?} **що** тише на діалекті (С. Процюк); Чоловік розповідає, що затримався **через те**,^{через що? чому?} **що** в них на виробництві читали славетний лист ХХ з'їзду (Є. Кононенко); Це **від того**,^{від чого? чому?} **що** ти мене любиш, стільки сонця тепер на землі (О. Пахльовська); Олена, як істинна полтавчанка, образилася **з того**,^{із чого? чому?} **що** гість не скористався із її гостинності і все печене й варене так і залишилося на столі цілим і непоїденим (Г. Тютюнник); Тільки професори більше дивувалися **з того**,^{з чого? чому?} **звідки** взявся серед них такий талант... (Іван Ле); Так **за те ж**,^{за що? чому?} **що** ви їли плоди запертого древа, покараю вас тяжко і безсмертя вам не дам! (Л. Костенко); Мав би ненавидіти цей прекрасний світ **за те**,^{за що? чому?} **що** розкриває він свої приваби (П. Загребельний).

Складнопідрядні речення з розчленованими сполучниками через **те**... **що**, у зв'язку з **тим**... **що**, з огляду на **те**... **що** та ін. переважно не виокремлюють серед аналогічних конструкцій з нерозчленованими сполучниками і зараховують до складнопідрядних причини. К. Г. Городенська кваліфікує їх як складнопідрядні речення займенниково-співвідносного типу несиметричної структури зі значенням причини, вважаючи, що засобом зв'язку слугує сполучник **що**, який поєднує підрядну причинову частину зі співвідносним займенниковим словом (у безприйменниковій або в прийменниково-відмінковій формі) причинової семантики в головній частині [12, с. 283]. Р. О. Христіанінова подібно тлумачить конструкції, у яких займенникове співвідносне слово вжито «в поєднанні з прийменниками **через**, **від**, рідше і здебільшого в книжних стилях із вторинними прийменниками у зв'язку з, унаслідок, завдяки, залежно від, з огляду на, з приводу тощо», вважаючи їх катафоричними складнопідрядними реченнями асиметричної структури зі значенням причини [10, с. 274]. На рівні простого речення такі прийменниково-відмінкові звороти зі значенням зовнішньої причини мають синкретичне об'єктно-причинове значення, що й дає підстави констатувати синкретизм і в аналогічних складнопідрядних реченнях.

Наявність синкретичних об'єктно-причинових відношень Р. О. Христіанінова фіксує в катафоричних складнопідрядних реченнях симетричної структури, сформованих співвідносним словом **те** в родовому відмінку з прийменником **залежно від**. Дослідниця робить висновок, що «в поєднанні **залежно від того** займенник зберігає свою предметну семантику, водночас загалом ця сполука передає значення причини-підстави, що й зумовлює синкретизм таких складнопідрядних речень» [Там само, с. 299–300]. Це твердження можна поширити й на інші поєднання, зокрема **з того**... **що**, **за те**... **що**, які також не функціують як складені сполучники. На нашу думку, у складнопідрядних реченнях, побудованих за цими моделями, об'єктне значення переважає над причиновим. Напр.: *Я ж ревнував тебе й за те*,^{за що? чому?} **що** в тебе ревнуців немає (Р. Третяков); *Тут усі цінності кваліфіковані за п'ятьма групами залежно від того*,^{від чого? чому?} **що** саме зумовлює корисність блага (<http://studentbooks.com.ua/content/view/>).

Займенниково-співвідносні об'єктно-темпоральні складнопідрядні речення утворені за моделями **після того**... **як**; **перед тим**... **як**, до **того**... **як**, напр.: *Ця неприязнь особливо посилилася після того*,^{після чого? коли?} **як** одного разу Оксен, зустрівши батька, сказав: – Може, вам, тату, допомогти чим-небудь? (Г. Тютюнник) – пор. **Т.:** *Ця неприязнь особливо посилилася після слів Оксена батькові..;* *Та після того*,^{після чого? коли?} **як** не змогла порятувати Байду, якого, може, сама й занастила своїм відчаєм, Роксолана збайдужіла до всього, навіть до власних дітей (П. Загребельний); *...а тут церкву збудували після того*,^{після чого? коли?} **як** на дереві з'явився образ Пречистої Богородиці у хреснім знаку (В. Шевчук); *Директор почав сигналізувати після того*,^{після чого? коли?} **як** ви покинули кабінет... (Л. Кононович); *«Перед тим*,^{перед чим? коли?} **як** опозиція визначиться з єдиним кандидатом, треба визначитися з планом перетворення країни, який би підтримали всі опозиційні сили», – заявив Юрій Луценко (<http://ipress.ua/news/>); *Знайомий хлопчина, черговий автостоянки, мабуть, не спав іще цієї пізньої пори, бо вискочив зі*

свого вагончика *іще до того*,^{до чого? коли?} **як** Валентина встигла посигналізувати (Л. Романчук); Це було *ще до того*,^{до чого? коли?} **як** розпочався їхній роман (Є. Кононенко).

Займенниково-співвідносні **об'єктно-якісні** складнопідрядні речення побудовані за моделлю *тим... що*, напр.: ...і вона [Марина] виявила свою неповторну жіночу сутність *тим*,^{чим? як?} **що** спочатку дуже молодою вийшла заміж за красеня Валерку... (Є. Кононенко); Жінка заробляє *тим*,^{чим? як?} **що** готує та продає по фірмах готові обіди (Газета по-українськи, 30.03.2006).

Синкретизм займенниково-співвідносних **кількісно-** або **якісно-порівняльних** складнопідрядних речень спричинений передусім невідповідністю форми змістові складної конструкції: предикативні частини поєднані порівняльними сполучниками, а лексичне наповнення головної частини прогнозує ймовірність обставинного поширювача зі значенням способу дії чи міри та ступеня. Ці складнопідрядні речення відповідають моделям *так... як, наче, мовби, ніби, нібито* та ін., напр.: Він *нареши* обійняв її *так*,^{як?} **як** йому кортіло вже з тої миті, коли побачив Ульріку на сходах (П. Загребельний); Проте «варяг» заліг біля кулемета *так*^{якою мірою? подібно до чого?} **упевнено, наче** давно тут лежав (О. Гончар); Є люди *настільки*^{наскільки? подібно до чого?} **скупі, мовби** вони збираються жити вічно, і *настільки*^{наскільки? подібно до чого?} **марнотратні, мовби** вони збираються вмерти завтра (Аристотель, упорядник Л. П. Олексієнко); Друзів потрібно любити *так*,^{якою мірою? подібно до чого?} **ніби** сподіваєшся від них ненависті (Біант, упорядник Б. Щавурський); Свиря *вхотився* за них обох *так*^{якою мірою? подібно до чого?} **затято, ніби** не він їх із біди *тягнув...* (Люко Дашвар); Місяць повний, круглий, важкий, звисав *так*^{якою мірою? подібно до чого?} **близько, ніби** змагався з одинокою лампою на столику (Л. Романчук).

І. Г. Чередниченко виокремив конструкції, аналогічні до останнього речення, серед підрядних призайменникових причленної підрядності – способо-порівняльні складнопідрядні речення як різновид підрядних способу, міри або ступеня дії чи якості, у значення яких унесено відтінок порівняння [13, с. 114]. До складнопідрядних речень напівкорелятивної будови зараховує такі конструкції А. П. Загнітко, мотивуючи це тим, що в них порушено усталений принцип кореляції, оскільки підрядна частина приєднана до головної за допомогою сполучників *що, щоб, мов, немов, ніж, наче, неначе* та ін., а в головній частині наявне співвідносне слово ад'єктивної чи адвербіальної семантики [14, т. 3, с. 209].

Конкретними виявами значеннєвого синкретизму є також синтез **атрибутивного і порівняльного** семантико-синтаксичних відношень (напр.: *Враження* *таке*,^{яке? подібно до чого?} **ніби** війна була *десь на іншій планеті* (П. Загребельний) та **атрибутивного і кількісного** значень у займенниково-співвідносних складнопідрядних реченнях (напр.: *Лише у Львові два з половиною роки тому і цієї середи в Одесі атмосфера була такою*,^{якою? наскільки?} **що** наша збірна просто не мала права не виграти (Газета по-українськи, 30.03.2006). У цих реченнях наявне атрибутивне значення, оскільки співвідносний займенник функціонує в головній частині в ролі присудка.

Окремий тип синтаксичних одиниць, маркованих значеннєвим синкретизмом, становлять ті, у яких поєднано **займенниково-співвідносне локативне та атрибутивне** значення. Синкретизм цих речень зумовлений передусім подвійними синтаксичними зв'язками, оскільки підрядна частина стосується співвідносного вказівного слова та іменника, про що свідчать можливі трансформації, напр.: *Колись отут*^{де?} **була вербова кладка**,^{яка саме?} **де** човен місяцем *гойдався серед ночі* (П. Воронько) – пор. **Т.: Колись отут була вербова кладка**,^{яка саме?} **на якій** човен місяцем *гойдався серед ночі*; *Десь*,^{де?} **кажуть**, *є гора*,^{яка?} **де** не співають *птиці* (Л. Костенко) – пор. **Т.: Десь, кажуть, є гора**,^{яка?} **на якій** не співають *птиці*.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, займенниково-співвідносні складнопідрядні речення демонструють значеннєвий синкретизм, суть якого полягає в поєднанні семантико-синтаксичних відношень складнопідрядних одного структурного різновиду – нерозчленованої структури. Виокремлено й проаналізовано такі різновиди синкретичних займенниково-співвідносних

складнопідрядних речень: субстанційно-атрибутивні, часово-умовні, умовно-часові, об'єктно-цільові, об'єктно-причинові, об'єктно-часові, об'єктно-якісні, кількісно-порівняльні, якісно-порівняльні, атрибутивно-порівняльні, атрибутивно-кількісні та займенниково-співвідносні локативно-атрибутивні. Перспективу подальших наукових пошуків убачаємо в дослідженні виявів формально-значеннєвого синкретизму в межах займенниково-співвідносних складнопідрядних речень.

Список використаної літератури

1. Бабайцева В. В. Русский язык. Синтаксис и пунктуация / В. В. Бабайцева. – М. : Просвещение, 1979. – 269 с.
2. Бабайцева В. В. Явление переходности в грамматике русского языка / В. В. Бабайцева. – М. : Издательский дом «Дроффа», 2000. – 638 с.
3. Зарицька В. Г. Синкретичні типи підрядності в системі складного речення: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / Зарицька Вікторія Григорівна; Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2004. – 224 с.
4. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: [підручник] / І. Р. Вихованець. – К. : Либідь, 1993. – 368 с.
5. Загнітко А. П. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого і складного речення / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 1994. – 204 с.
6. Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Синтаксис / Б. М. Кулик. – К. : Рад. школа, 1961. – Ч. II. – 287 с.
7. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, А. А. Кобилянська. – К. : Вища школа, 1994. – 670 с.
8. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. – К. : Наук. думка, 1972. – 516 с.
9. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: [підручник] / К. Ф. Шульжук. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 408 с.
10. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові: [монографія] / Р. О. Христіанінова. – К. : Інститут української мови; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – 368 с.
11. Ожоган В. М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови / В. М. Ожоган. – К. : НАН України, Ін-т укр. мови, 1997. – 230 с.
12. Городенська К. Г. Граматичний словник української мови: Сполучники / К. Г. Городенська. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. – 340 с.
13. Чередниченко І. Г. Складнопідрядні речення у сучасній українській мові. Спецкурс для студентів філологічних факультетів / І. Г. Чередниченко. – Чернівці: Чернівецький держ. ун-т, 1959. – 134 с.
14. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: Поняття і терміни: [у 4 т.] / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – Т. 1. – 402 с.; Т. 2. – 350 с.; Т. 3. – 426 с.; – Т. 4. – 388 с.

References

1. Babaytseva, V. V. (1979). Russian language. The syntax and punctuation. Moscow: Education (in Russ.)
2. Babaytseva, V. V. (2000). Transitional phenomenon in the Russian grammar. Moscow: Publishing House «Droffa» (in Russ.)
3. Zarytska, V. G. (2004). Syncretic types of subordinate system complex sentence: Theses of Candidate of Philology 10.02.01 «Ukrainian Language». Donetsk (in Ukr.)
4. Vyhovahets, I. R. (1993). Ukrainian grammar. Syntax. Kyiv: Lybid (in Ukr.)
5. Zahnitko, A. P. (1994). Modern Ukrainian literary language. Syntax complicated simple and complex sentences. Donetsk: DonNU (in Ukr.)
6. Kulyk, B. M. (1961). Course of modern Ukrainian language. Kyiv: Soviet School (in Ukr.)
7. Slynko, I. I., Huvanyuk, N. V., Kobylyanska, M. F. (1994). The syntax of modern Ukrainian language. Issues. Kyiv: High School (in Ukr.)
8. The modern Ukrainian literary language. Syntax (1972) / [edited by I. K. Bilodid]. Kyiv: Scientific Thought (in Ukr.)
9. Shulzhuk, K. F. (2004). Ukrainian language syntax. Kyiv: Publishing center «Academy» (in Ukr.)

10. Hrystianinova, R. O. (2012). Complex sentences in modern Ukrainian literary language. Kyiv : Institute of Ukrainian language; Dmitry Burago Publishing House (in Ukr.)
11. Ozhohan, V. M. (1997). Pronoun words in grammatical structure of modern Ukrainian language. Kyiv : National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Ukrainian Language (in Ukr.)
12. Horodenska, K. G. (2007). Grammatical Dictionary of the Ukrainian language : Conjunctions. Kherson : Publishing house of KSU (in Ukr.)
13. Cherednychenko, I. G. (1959). Compound sentences in modern Ukrainian language. Special course for students of philological faculty. Chernivtsi : Chernivtsi State University Press (in Ukr.)
14. Zahnitko, A. P. (2012). Dictionary of modern linguistics : Concepts and terms : [in 4 vol.]. Donetsk : Donetsk National University. T. 3. (in Ukr.)

SHYTYK Ludmyla Volodmyrivna,

Doctor of Philology, Professor of Ukrainian linguistics and applied linguistics, Cherkasy National University of Bohdan Khmelnytskyi

e-mail: l_shytyk@ukr.net

THE SEMANTIC SYNCRETISM OF PRONOUN CORRELATIVE COMPOUND SENTENCES

Introduction. *Compound sentences are characterized by syncretism of form, content and syncretism of both form and content. Syncretic constructions marked by the semantic syncretism need further investigation.*

Purpose. *The purpose of the article is a comprehensive analysis of syncretic pronoun correlative compound sentences that represent the semantic syncretism.*

Methods. *To achieve this goal the following methods of investigation are involved: linguistic description of linguistic facts; structural method provided by methods of structural-and-semantic analysis and transformation analysis, method of modeling and component analysis.*

Results. *The structural and semantic features of syncretic pronoun correlative compound sentences are described, their variations are analyzed, the factors that contribute to syncretism are found, logic of their qualification as syncretic entities are reasoned. The author grounded semantic syncretism of pronoun correlative compound sentences that synthesizes semantic-and-syntactic relations of compound sentences of one structural type – undifferentiated segmented structure.*

The factors that make syncretism of analyzed construction possible are defined. They are: discrepancy of form and content, including structural mismatch between components of structural schemes which design and support different types of relationships, double syntactic relationships.

The following types of syncretic pronoun correlative compound sentences are determined and analyzed: substantival-and-attributive, temporal-and-conditional, conditional-and-temporal, objective-and-purpose oriented, objective-and-causative, objective-and-temporal, objective-and-qualitative, quantitative-and-comparative, qualitative-and-comparative, attributive-and-comparative, attributive-and-quantitative, locative-and-attributive.

Originality. *Originality of the scientific research lies in differentiation of types of syncretic compound sentences with reference to syncretism of form, content and syncretism of both form and content; specification of varieties of syncretic pronoun correlative compound constructions; substantiation of factors that produce syncretism of syntactic structures.*

Conclusion. *It is concluded that the syncretic pronoun correlative compound sentences show syncretism of content, that is, the semantic syncretism. They synthesize semantic and syntactic relations of the compound sentences of one structural type – undifferentiated segmented structure. The prospects for further scientific research are seen in the study of expressions of formal and semantic syncretism within pronoun correlative compound sentences.*

Keywords: *synchronous transitivity, syncretism, formal syncretism, semantic syncretism, formal and semantic syncretism, syncretic pronoun correlative compound sentences.*

Надійшла до редакції 19.02.2016

Прийнято до друку 25.02.2016